

Vergaderjaar 2022–2023

21 501-07

Raad voor Economische en Financiële Zaken

Nr. 1965

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 23 augustus 2023

Hierbij stuur ik u een overzicht van alle Europese fondsen met bijbehorende budgetten en uitputting, en indien van toepassing het budget en de uitputting van Nederland. Daarnaast geeft het overzicht informatie over de verantwoordelijke departementen, doelen, aanspraakmogelijkheid, voorwaarden en communicatiewijzen van de fondsen.

Met dit overzicht geeft het kabinet uitvoering aan de aangenomen motie van de leden Dassen (Volt) en Slootweg (CDA) «*verzoekt de regering in aanloop naar de Miljoenennota exact in kaart te brengen welke Europese fondsen en onderliggende programma's er zijn, op hoeveel geld en onder welke voorwaarden het Rijk aanspraak maakt en hoeveel geld er voor Nederland per fonds en/of onderliggende programma's nog op de plank ligt, en gaat over tot de orde van de dag*» (Kamerstuk 36 350, nr. 30).

Bij het bestuderen van het overzicht is het van belang een aantal punten in acht te nemen.

Verschillende soorten fondsen

De beleidsverantwoordelijkheid van de Europese fondsen ligt bij verschillende departementen en/of medeoverheden en de fondsen verschillen qua regels en opzet. Door deze verschillen verschilt ook de beschikbare informatie per fonds. Op basis van de beschikbare informatie is een zo consistent mogelijk overzicht opgesteld met alle betrokken departementen.

Het kabinet heeft een onderscheid gemaakt tussen fondsen met en zonder landenenveloppen, omdat deze van elkaar verschillen in beheersvorm. De fondsen vallen onder een van de drie beheersvormen:

- **direct beheer:** de EU-financiering wordt rechtstreeks door de Europese Commissie beheerd;
- **gedeeld beheer:** de Europese Commissie en de nationale autoriteiten beheren de financiering gezamenlijk;

- **indirect beheer:** de financiering wordt beheerd door partnerorganisaties of andere autoriteiten binnen of buiten de EU.

Over het algemeen geldt dat fondsen met landenenveloppe in gedeeld beheer zijn en dat hierbij een vast bedrag is toegekend aan de EU-lidstaten. De EU-lidstaten stellen dan gezamenlijk met de Europese Commissie en stakeholders programma's op voor deze fondsen. Fondsen zonder landenenveloppe daartegen, kennen vaak een (in)direct beheer en verschillende bestedingssystematiek. Budgetten kunnen bijvoorbeeld worden verkregen via aanvragen of de Europese Commissie beheert het budget en kent dit op basis van een andere verdeling toe. In het overzicht staat de systematiek per fonds.

Inzet van (beschikbare) middelen

Het kabinet geeft met dit overzicht informatie over het totaal budget en de uitputting van de fondsen en indien van toepassing het specifieke budget en de uitputting van Nederland. Waar mogelijk maakt het onderscheid tussen de committeringen (toegekend budget) en de betalingen (daadwerkelijk betaald). Hieruit kan grofweg afgeleid worden hoeveel budget resteert per fonds.

Aangezien 2023 pas het tweede jaar van het Meerjarig Financieel Kader 2021–2027 betreft, zijn er binnen de fondsen in gedeeld beheer veel meer committeringen dan betalingen gedaan. Betalingen volgen doorgaans met enige vertraging op de committeringen, omdat committeringen gedaan worden op basis van plannen/programma's en betalingen op basis van daadwerkelijk uitgevoerde projecten binnen die plannen. De meeste beheersautoriteiten hebben hun gehele enveloppe al geprogrammeerd.

De mate waarin, de manier waarop en het jaar waarin het resterende budget ingezet kan worden, voor heel de EU en voor Nederland specifiek, verschilt per fonds. De betekenis van de term «op de plank liggen voor Nederland» die in de motie wordt gebruikt is daarom niet eenduidig. Zo zijn Nederlandse landenenvoloppen (met middelen in gedeeld beheer) voor veel fondsen nog niet uitgekeerd, omdat deze pas gedeclareerd worden wanneer de beheersautoriteiten uitbetaald hebben aan eindbegunstigden. Aangezien veel programma's in gedeeld beheer vaak recent van start zijn gegaan lopen betalingen achter¹. Deze middelen vloeien direct naar de begunstigde, ook buiten de rijksbegroting om bijvoorbeeld wanneer het regio's betreft. Middelen zonder landenenveloppe (met middelen in (in)direct beheer) waar onder bepaalde omstandigheden of voorwaarden aanspraak op kan worden gedaan, liggen wellicht «op de plank». Of ze daar ook vanaf gehaald kunnen worden, hangt af van de mate waarin aan die voorwaarden is voldaan.

In het debat waarin de motie werd ingediend is de suggestie gewekt dat een beter gebruik door Nederland van Europese fondsen mogelijk budgettaire ruimte zou kunnen scheppen voor de Rijksbegroting (Handelingen II 2022/23, nr. 91, items 4 en 7). Uit de inventarisatie voor dit overzicht leid ik geen ondersteuning af voor deze gedachte.

¹ Over de voortgang wordt uw kamer separaat geïnformeerd bijvoorbeeld Kamerstuk 27 813, nr. 26.

Ik vertrouw erop dat de verantwoordelijke departementen zich inzetten om de Europese fondsen optimaal voor Nederland te benutten. Voor specifieke nadere vragen over het gebruik door Nederland van specifieke fondsen kunt u zich wenden tot de verantwoordelijke bewindspersonen.

De Minister van Financiën,
S.A.M. Kaag